

РЕЦЕНЗИЯ

за докторската дисертация на ВИРЖИНИЯ ЖИВКОВА ИВАНОВА
на тема: "ПРОЦЕСЪТ НА СЛИВАНИЯ И ПОГЛЪЩАНИЯ В МЕЖДУНАРОДНИЯ
БАНКОВ БИЗНЕС"

РЕЦЕНЗЕНТ: Доц., д-р ВЛАДИМИР ЦАРЕВСКИ

Рецензираната докторска дисертация е посветена на безспорно актуална, сложна и все още, сравнително слабо изследвана у нас проблематика. Тя е разработена в общ обем от 185 стр. (от които - 155 стр. основен текст) и включва: увод, три глави, заключение, приложения (12 на брой), списък на използваната литература, съдържащ 229 източника на три езика (български, руски и английски), както и справка за научни и приложни приноси.

Структурата на рецензирания труд, като цяло, съответства на вътрешната логика на зададената тема, както и на целта и задачите на изследването.

Глава първа е посветена на сравнително кратка, но, същевременно - достатъчно пълна и конкретна характеристика на процесите на сливания и поглъщания в бизнеса въобще и в частност- в банковия сектор.

В глава втора се съдържа анализ на процесите на сливания и поглъщания, като основно внимание е отделено на практиката в това отношение в банковия сектор. Като цяло, анализът в тази глава е последователен, задълбочен и целенасочен.

В глава трета е направен кратък анализ на развитието на банковия сектор в България в периода на прехода към пазарна икономика.

Цялостната ми оценка за рецензираната докторска дисертация е определено положителна. Според мен, нейните основни достойнства се заключават в актуалността, теоретическата и практическа значимост на избраната тема при сравнително слабата ѝ разработеност в България, както и в логическата последователност и целенасоченост на анализа.

Основната теза на дисертантката е формулирана по следния начин.

"Банковите сливания и поглъщания са широко прилагани методи за излизане и трайно настаняване на чужд пазар, водят до задгранична корпоративна експанзия, вследствие на която се обособяват световни банки лидери, оказващи влияние върху политиката и правилата на пазарния бизнес... Международните сливания и поглъщания имат браншова насоченост, силно изразена в банковия сектор. Тяхната динамика е силно повлияна от процесите на глобализация и годините световна финансова криза. Тези два периода променят облика на банковите сливания и поглъщания. В периода на глобализация банковите сливания и поглъщания се характеризират като мащабни, корпоративни, водещи до създаването на глобални финансови организации с ясна международна стратегия за бизнес, високи ефекти под формата на активи, печалба, дивиденди, предлагани продукти и клиентска база. В периода на световната финансова криза обликът и целенасочеността на националните и международни сливания и поглъщания са

деформирани. Те се характеризират като бързи, принудителни и спасителни сливания и поглъщания, целящи спасяването на изпаднали в неплатежоспособност кредитни институции".

По мое мнение, тезата на докторантката е достатъчно аргументирано и солидно защитена. Същото се отнася и до основните изводи, формулирани в края на всяка глава, както и в заключението.

Цялостното впечатление от разработката е, че авторката е навлязла достатъчно дълбоко в разглежданата проблематика, свидетелство за което е и твърде богатият списък на използваните литературни източници на три езика.

Наред с това, към докторантката могат да се отправят и някои критични бележки. Сравнително накратко, те се свеждат до следното.

Повече внимание би могло да се обърне, според мен, на въпросите, свързани с отражението на процесите на сливания и поглъщания върху конкуренцията в банковия сектор (въобще и в частност - в България) и, оттам - върху позициите и интересите на клиентите на банките, преди всичко - на фирмите от реалния сектор и на домакинствата.

Някои от приложенията и таблиците съдържат остарели данни. Що се отнася до някои от приложенията, те изглеждат по-скоро като самоцелни (би могло да се мине и без тях).

Причините за глобалната финансова криза не са достатъчно убедително и изчерпателно анализирани (въпреки че този въпрос определено не е централен за темата). Има и ред други, дори, бих казал, по-дълбоки и съществени причини за избухването на настоящата криза.

Според мен, не е обърнато достатъчно внимание на процеса на забележимо повишение на относителния дял на "лошите кредити" на търговските банки в България (и тук вероятно би трябвало да се използват по-нови данни).

По-сериозно и задълбочено внимание заслужава, също така, въпросът защо у нас кризата води до повишение на нивото на лихвените проценти, когато в останалите страни, по правило, е обратното.

Логично е, според мен, на дисертантката да бъде зададен и следният въпрос - има ли някакви отрицателни (за българската икономика) последици от обстоятелството, че преобладаващата част от банките в България са собственост на чуждестранни финансови институции - дори и преди избухването на настоящата криза. Съдейки по материала в трета глава, читателят би могъл да остане с впечатление, че до кризата (2007-2008 г.) едва ли не всичко в банковия сектор у нас е било благополучно - без противоречия, проблеми и негативни ефекти, а последиците от продажбата на български банки на чужденци са били изцяло положителни (дори ако оставим настрана въпроса за цената).

Въобще, частта за България (която е твърде кратка - само 25 стр-ци) и особено - за евентуалните последици от кризата, би могла да се разшири, като същевременно анализът се задълбочи.

На редица места в изложението са налице езикови и стилови пропуски и несвършенства. Неприятно впечатление прави, също така, допуснатото несъответствие в номерацията на страниците между съдържанието и самия текст.

Естествено, тези критични бележки не са в състояние да накърнят съществено безспорните и значими достойнства на рецензираната дисертация, които бяха изтъкнати по-горе.

Справката за приносите, по мое мнение, отразява, като цяло, действителните научни постижения на дисертантката.

Независимо от това, принос •1, според мен, следва да се прецизира и по-специално изрази "като се предлагат нови моменти"..., който звучи твърде общо и неопределено. Принос •2 всъщност съдържа няколко конкретни приноса, докато между принос •4 и първата част на принос •2 е налице прекалено висока степен на близост.

В заключение, смятам, че представената за рецензиране докторска дисертация на ВИРЖИНИЯ ЖИВКОВА ИВАНОВА на тема: "Процесът на сливания и поглъщания в международния банков бизнес" отговаря напълно на критериите и изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, поради което предлагам на авторката да бъде присъдена образователната и научна степен "доктор".

СОФИЯ, 12.04.2011 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

/В.ЦАРЕВСКИ/